

Norma, ús i actituds lingüístiques. El paper del català en la vida quotidiana

JOAN COSTA

Universitat Pompeu Fabra. Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge
joan.costa@upf.eduSINNER & WIELAND (2015): Carsten Sinner i Katharina Wieland (eds.), *Norma, ús i actituds lingüístiques. El paper del català en la vida quotidiana*, [Leipzig?]: Leipziger Universitätsverlag.

Aquest és un volum molt heterogeni: conté una introducció i onze treballs, només cinc dels quals es podrien considerar d'un mateix àmbit acadèmic. La «Introducció» signada per Carsten Sinner i Katharina Wieland situa a grans trets el contingut del «Congrés de Catalanística»,¹ en què es van presentar els treballs del volum.

Començarem comentant els cinc treballs que es poden agrupar temàticament: els de models de llengua. El primer és el de Jenny Brumme, que assumeix que «les traduccions formen part de la normalitat d'una llengua», que «en la literatura l'autor/a sovint intenta suggerir la versemblança d'un personatge mitjançant la parla», que «aquest ús de la parla porta a qüestionar la relació entre el llenguatge representat en el diàleg ficcional, la norma codificada d'una llengua i la parla quotidiana genuïna» i que «una traducció operativa d'un diàleg ficcional és, per tant, un indicador de la flexibilitat de les codificacions en la llengua meta». Sobre aquestes premisses analitza «dos elements transgressors a partir d'un fragment polèmic extret de la novel·la *Ruhm* (2007) [...]». Com a resultat de l'anàlisi, «es demostra que la traducció (*Fama*, 2009) recerca amb lleialtat la intenció de l'autor» i s'arriba a la «conclusió que el català ha aconseguit cert grau de normalitat».

Montserrat Sendra presenta un treball, que amb una «metodologia quantitativa» i 6 «objectius i hipòtesis», dins «la línia d'investigació de la sociolingüística escolar», pretén «detectar els fenòmens explícits presents en el nivell lèxic en dues coordenades temporals (a 6è de primària i a 1r d'ESO) i comparar els resultats amb dos estudis anteriors», en els àmbits «del contacte lingüístic» i «dels resultats del model escolar vigent pel que fa a la difusió del coneixement de la llengua».

1. No hi ha cap referència al lloc ni la data de celebració. Es deuen referir al 23è Col·loqui Germano-Català, Berlin i Leipzig, 27-30 de setembre del 2012. En el discurs inaugural (<http://www.xarxallull.cat/moodle/mod/forum/discuss.php?d=2575>), Sinner diu: «[...] aquest octubre se celebraran els 30 anys de la primera llei aprovada a Espanya sobre normalització d'una llengua minoritària, que era la de normalització del basc, i a la primavera del 2013, se celebraran els 30 anys de la llei de normalització del català».

Les conclusions principals són que els «fenòmens de contacte de llengües [...] majoritàriament són manlleus», que «el pas de l'últim curs de primària al primer de l'educació secundària no produeix diferències significatives» i que hi ha «similitud respecte de les recerques de fa gairebé dues dècades».

Josep M. Baldaquí presenta un treball que parteix de la hipòtesi que la «coexistència de dos models normatius és potencialment una font d'inseguretat per als usuaris de la llengua formal». Els objectius de l'estudi són l'anàlisi de «(a) la valoració d'algunes variables lingüístiques [...]; (b) l'avaluació que [...] realitzen dels models de llengua formal». La metodologia emprada va consistir en una enquesta a 2.109 estudiants. Els resultats «suggereixen que les solucions lingüístiques particularistes no aconsegueixen una major identificació dels usuaris joves» i mostren que «no tenen prejudicis a l'hora de valorar els models de llengua de procedències dialectals diferents a la pròpia» i que «la valoració dels models formals de la llengua dominant, el castellà, són sempre superiors als de la llengua minoritzada».

Passant al text d'Alfred Quintana, el treball dóna a entendre que «mestres, periodistes, polítics» no donen a la llengua el valor que mereix, però es troben amb el problema de «quin català han d'utilitzar». Per l'autor els factors que cal tenir en compte per analitzar aquesta situació són: la pèrdua de parlants, la persecució espanyola durant els últims 300 anys i «que els mateixos catalanoparlants haguem adoptat alguns dels tics, manies i prejudicis propis dels que s'han dedicat a la persecució». Per exemplificar aquestes situacions de conflicte, l'autor utilitza tres àmbits que considera «simptomàtics». L'autor conclou que «l'aplicació del que és estrictament normatiu no planteja un problema». Per tant, cal «tornar a la gramàtica i al diccionari».

El següent treball al voltant dels models de llengua és el de Carla González, que intenta contestar preguntes com «quin model de llengua fan servir aquests mitjans [digitals valencians]?». Parteix de la «hipòtesi» que aquests mitjans «es converteixen en l'eina potser més vàlida per impulsar l'aprenentatge i el perfeccionament de la llengua». La «metodologia» estableix un corpus de dotze notícies de cada un dels quatre mitjans digitals valencians «més consolidats». Pel que fa als objectius, els principals són «alertar sobre la necessitat de millorar la qualitat lingüística» i «demandar solucions». Pel que fa al model de llengua, l'autora constata que «és bastant homogeni» entre tots quatre mitjans i se situa entre els «models particularista i convergent». Per complir el seu principal objectiu, consigna els principals «errors» ortogràfics. González atribueix aquesta situació a la poca formació dels redactors i a l'absència generalitzada de correctors.

Fora d'aquests cinc treballs, el primer treball per ordre d'aparició és el de Georg Kremnitz, que fa un recorregut històric des del principi de la democràcia espanyola fins al present, exposa tres «factores nous» que poden dificultar la normalització del català («l'èxit internacional del castellà», «la immigració massiva» i «la renacionalització de la política espanyola») i descriu els «intents de defensa per part del govern i de la societat catalans».

El segon treball és el de Benjamin Meisnitzer, que justifica el seu estudi pel fet que «l'ús del present del mode indicatiu [com a temps narratiu] encara no ha estat explicat de forma satisfactòria.» D'altra banda, «l'interès lingüístic per l'obra de Monzó es deriva [...] de la seva inclusió d'elements del llenguatge parlat». El treball parteix de la premissa que l'aparició del present narratiu «s'ha evidenciat sobretot en textos amb forta influència de la parla [...]. Tenint en compte el llenguatge emprat en aquestes obres literàries i el vigor actual del català, [...] la qüestió es relaciona amb l'estat de l'ús del català en l'àmbit quotidià i la seva normalització». A partir d'aquestes premisses, l'autor vol «demostrar que el present narratiu codifica el [+EGO, +ARA, +AQUÍ] i serveix com a estratègia de codificació d'una perspectiva alternativa [...]» i proposarà «una explicació basada en [...] la influència del cinema i la televisió. Acabarem parlant de la importància de [sic] aquest canvi dels temps narratius i el seu vincle amb la normalització del català en la vida quotidiana.»

El treball de Jordi M. Antolí Martínez anuncia que les estructures evidencials «*parèixer/semblar* + infinitiu» i «*parèixer/semblar* + *ser* + *que*» tenen dos orígens diferents: la primera és un calc medieval del llatí i la segona, en canvi, és un castellanisme de principi del segle XX. En fa un estudi diacrònic sobre corpus textuals informatitzats i de lingüística contrastiva. Fa un exhaustiu i crític «estat de la qüestió». Complementa aquest repàs de la teoria i la prescripció amb un buidatge d'aquesta estructura en textos d'autoritats. A partir d'aquí comença l'«estudi» d'aquestes construccions, amb un primer apartat sobre el català antic. A continuació exposa la situació del «català contemporani» (1833-1988). Conclou que no es pot afirmar que hi hagi interferència de l'espanyol en el català en el cas de «*parèixer/semblar*+infinitiu». Finalment, analitza la construcció «*parèixer/semblar*+*ser*+*que*»: el fet que l'equivalent espanyola ja aparegui en la llengua antiga i que en català el primer exemple recollit sigui de 1902 permet afirmar que en aquest cas sí que hi ha interferència espanyola.

Elisenda Bernal presenta un treball que parteix de les premisses que «en una paraula nova conflueixen tres eixos: el moment d'aparició, la freqüència amb què apareix i la percepció que en tenen els parlants». Presenta els resultats d'un «experiment» amb una mostra d'estudiants de postgrau que havia d'identificar en un text creat *ad hoc* les «paraules noves, en el sentit que no apareixen en els diccionaris». Les respostes «apunten que el sentiment neològic va lligat a la raresa», fet que confirma resultats anteriors. Bernal ja és conscient de la validesa restringida que cal atorgar a aquests resultats i demana fer més estudis corregint els possibles defectes del seu experiment.

Passant al treball d'Emili Boix-Fuster, l'autor el resumeix dient que situa «la importància cabdal de la lingüística intergeneracional en els processos de substitució o recuperació d'una llengua», emmarca «la recerca dins del camp teòric de les ideologies lingüístiques», presenta «les dades més recents sobre aquesta transmissió lingüística intergeneracional» i finalment fa «uns suggeriments, tant de recerca com de mobilització sociopolítica, favorables a la diversitat lingüística» i

dóna unes conclusions. L'estudi se centra en les «parelles i famílies lingüísticament mixtes (PLM)». L'autor presenta una sèrie de recerques qualitatives i quantitatives, i acaba fent uns suggeriments d'actuació.

El treball de Rolf Kailuweit i Vanessa Tölke constata l'expansió que té el «*Nou Pop* català» i, «supos[ant] que els temes del nacionalisme català i de la llengua catalana es presenten ara menys explícits», analitza mitjançant «entrevistes i qüestionaris la relació entre la música actual catalana i el tema de la identitat» i discuteix «la hipòtesi de si el *Nou Pop* s'ha internacionalitzat». La conclusió més destacada de l'estudi és que «majoritàriament els grups es limiten a utilitzar el català sense implicar un missatge polític».

Petit Atlas Lingüístic del Domini Català (4 i 5)

MAR MASSANELL I MESSALLES
 Universitat Autònoma de Barcelona
 mar.massanell@uab.cat

1. VENY (2013): Joan Veny, *Petit Atlas Lingüístic del Domini Català*, vol. 4, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
2. VENY (2015): Joan Veny, *Petit Atlas Lingüístic del Domini Català*, vol. 5, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

D'ençà de 1998, en què va veure la llum el volum d'etnotextos del català oriental, el projecte *Atlas Lingüístic del Domini Català (ALDC)*, que llavors comptava amb quasi mig segle de recorregut, no ha deixat de donar fruits de manera continuada i abundosa. Ja són set els volums cartogràfics de gran format apareguts fins ara sota la responsabilitat de Joan Veny i de Lídia Pons (2001, 2003, 2006, 2008, 2010, 2012, 2014) i només en resten dos per completar la publicació de les transcripcions de les respostes al qüestionari, de 2.452 preguntes en la versió definitiva, apareguda el 1993 com a segon volum de la col·lecció «Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística» de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Paral·lelament, l'any del centenari de l'IEC es va iniciar la publicació d'una altra sèrie cartogràfica, l'anomenat *Petit Atlas Lingüístic del Domini Català (PALDC)*, que devem a Joan Veny, i del qual ja han sortit els cinc primers volums (2007, 2009, 2011, 2013, 2015), amb una regularitat matemàtica.

El títol de *Petit ALDC* fa al·lusió a la mida dels volums (DIN A3 en el cas de l'*ALDC* i DIN A4 per al *PALDC*), tot i que, pel que fa al contingut, bé prou que mereixeria ser anomenat *Grandíssim ALDC*. I és que aquesta obra és un atlas lingüístic de segona generació, que va més enllà de proporcionar mapes puntuals amb la transcripció de les respostes de cada localitat de la xarxa: el *PALDC* ofereix